

דרבי ירמיה.

אמר רבי ירמיה, בתמיה: גברא רבא כרב יוסף, לימא כי הא מילתא מדמתנותיו שרו ליה, מתנותיו מפגלי ליה!? והלא מצינו

שאינן הדבר תלוי זה בזה. **שהרי לוג שמן ב-תמ-ב הבא בפני עצמו, באופן שהביא אשמו היום ואת לוגו לאחר עשרה ימים, דלכולי עלמא מאחר ולא נתקדש הלוג שמן בכלי בעת שנזרק דם האשם, אין דם האשם מתירו, אלא מתנותיו שרו ליה,** ¹⁰ ואף על פי כן מתנותיו לא מפגלין ליה, ואין בו תורת

הזאותיו. ולאחר שנתן מתנות אלו אין מועלים בו, אף אם עדיין לא נתן ממנו מתן בהונות על המצורע, כיון שנתנה זו אינה צורך גבוה.⁸

ושוין רבי ורבנן, שאף על פי שכבר נתן ממנו מתנות שבע שהן מתנות גבוה, מכל מקום אסור לוג השמן באכילה מדרבנן⁹ עד שיתן ממנו מתן שבע הזאות ומתן בהונות המצורע.

אמרוה רבנן לתירוצו של רבי יוסף קמיה

ואילו היתר אכילתו בא על ידי מתנותיו!?

וכתב בדעת הרמב"ם, שסוברים רבנן שכל דין מעילה בלוג השמן של מצורע היינו רק בלוג הבא עם האשם אשר זה כל דין "קדשי ה'" שלו על ידי זריקת דם האשם נחשבת זריקה גם על לוג השמן, אבל הלוג בעצמו אינו בר מעילה כלל, ומשום הזאותו שלו אינו נחשב "קדשי ה'". וכן מדויק בלשון הרמב"ם שהזכיר דין מעילה רק בלוג הבא עם האשם ולא הזכיר זאת בלוג הבא בפני עצמו. וכיון שכן, כאשר נזרק דם האשם יצא הלוג מידי מעילה שכבר אינו "קדשי ה'", ומה שאין כן לענין דין היתר אכילה שאינו תלוי ב"קדשי ה'" אלא במתנותיו של הלוג, ובזה מודים כולם שמתנותיו הן המתירות אותו באכילה.

10. **בחדושי מרן רי"ז הלוי הקשה** לסתור את דבריו שהובאו לעיל, לפי מה שכתבנו לעיל שלא נחלקו רבי ורבנן לענין התר אכילה אלא לענין דין מעילה בלבד, נמצא שדברי הגמרא כאן לגבי לוג שמן הבא בפני עצמו שהכל מודים שמתנותיו מתירות אותו, היינו לענין מעילה, שהרי לענין התר אכילה אמרנו שלא נחלקו מעולם, ואם כן מבואר שאף בלוג שמן הבא בפני עצמו יש דין מעילה, ולא כפי שכתבנו

8. כן כתב רש"י. וכתב הקרן אורה, שלדעת הרמב"ם [המובא לקמן] הסובר בשיטת רבנן שאיסור אכילה קיים עד לאחר מתן בהונות, הוא הדין שלדעת רבי מועלים בו גם לאחר מתן שבע שלו עד לאחר מתן בהונות. כי כשם שלרבנן מתן בהונות מעכבים האכילה כמו מתן שבע, הוא הדין לרבי לענין מעילה אין לחלק בזה בין מתן שבע למתן בהונות.

9. זו דעת רש"י. אבל הרמב"ם [מחוסרי כפרה, ד ג] כתב, "ואסור לאכול מלוג השמן עד שיתן ממנו מתן שבע ומתן בהונות, ואם אכל לוקה כאוכל קדשים קודם זריקה". הרי שאיסור זה הוא מדאורייתא כדין קדשים קודם זריקה.

ובקרן אורה עמד על לשונו של הרמב"ם "כאוכל קדשים קודם זריקה" כי מאחר וכבר יצא הלוג שמן מידי מעילה על ידי זריקת דם האשם כפי שמבואר בדעת הרמב"ם שפסק שאין מעילה בלוג השמן לאחר זריקה, מנין שלענין אכילה יחשב כקודם זריקה?

ובחדושי מרן רי"ז הלוי [מעילה ב' תמה, מה שונה דין מעילה מדין היתר אכילה, הרי בכל מקום דין מעילה תלוי בהיתר אכילה שכל שיש בו התר לכהנים אין בו מעילה, ומדוע בלוג השמן דין מעילתו תלוי בזריקת דם האשם,

פיגול.¹¹

דתניא: לוג שמן של מצורע חייבין עליו משום פיגול, אם פיגל באשם, מפני שהדם של האשם מתירו בזריקתו למתן בהונות, דברי רבי מאיר.

אמרו לו חכמים לרבי מאיר: והלא אדם

מביא אשמו עכשיו, ולוג אפשר¹² לו להביא מיכן ועד עשרה ימים. ואם כן, מדוע יתפגל הלוג על ידי האשם?

אמר להן, אף אני לא אמרתי שיתפגל לוג השמן על ידי האשם **אלא כלוג הבא עם האשם** בו ביום.

אלא יחד עם זריקת דם האשם, הרי שאף לענין פיגול אין לו להתפגל אלא על ידי האשם שבוה נחלקו רבנן ורבי מאיר אם האשם מפגל את הלוג אם לאו. ועל כך הקשה רבי ירמיה, הרי לוג הבא בפני עצמו שכולם מודים בזה שמתנותיו לבדן מתירות אותו באכילה שהרי אין לו עוד מתיר אחר, ואף על פי כן לא מפגלים בו, ובהכרח שאין הלוג מתפגל כלל על ידי מתנותיו, ואם כן הוא הדין לרבי, אף לוג הבא עם האשם, אי אפשר לו שיתפגל על ידי מתנותיו.

11. הקשה השפת אמת, מנין לגמרא שהמפגל המתנות השמן אינו פיגול, שמא לא נחלקו אלא באופן שפיגל בדם האשם, אבל כשפיגל במנות השמן אף חכמים מודים לרבי מאיר שהוא פיגול?!

וכתב, לולא פירוש רש"י שהעמיד את דברי רבי גם בדעת חכמים, יש לפרש הסוגיא כי זה וודאי שאם היה יכול לפגל במתנות השמן מחמת היותן מתירות את שייריו, הרי שאף הדם היה מפגלו לדעת הכל, ואם כן, לדעת חכמים שאין הדם מפגל את השמן הרי שאף מתנותיו אינן מפגלות. אלא שדעת רבי היא ששייך פיגול במתנות השמן שהרי הן המתירות אותו, ועל כך שאלה הגמרא, מאחר ובלוג הבא בפני עצמו דעת הכל היא שמתנותיו מתירות אותו אם כן יש לו להיות מפוגל על ידי דם האשם.

12. בדעת רש"י בתמורה [נד א ד"ה מנחתם]

שאינ דין מעילה אלא כלוג הבא עם האשם?! וכתב ליישב, מאחר וכתבנו בדעת הרמב"ם שאף רבנן מודים שהתיר אכילת הלוג אינו אלא לאחר שנתן ממנו מתנותיו, מדוע אם כן לא נאמר שאף לדעתם יחשב הלוג דבר שיש לו מתירין מחמת מתנותיו המתירות אותו באכילה ויהיה בו דין פיגול, וכי דין פיגול תלוי בדין מעילה [שמשום כך סברה הגמרא שדווקא לדעת רבי יהיה דין פיגול בלוג, ואילו לרבנן הסוברים שאף קודם מתנותיו אין מפגלים בו, לא נחשב הלוג "ניתר" על ידי מתנותיו]?!?

ומשום כך נראה, כי מה שתלתה הגמרא את דין פיגול במחלוקתם של רבי ורבנן אין זה משום שדין פיגול תלוי בדין מעילה, אלא משום שלדעת רבנן היתר הלוג אינו תלוי לגמרי במתנותיו שהרי הן לבדן אינן מתירות אותו אלא עם זריקת דם האשם ביחד, שכשם שזריקת דם האשם מועילה להוציא את הלוג מדין פיגול, כך גם מועיל הוא לענין היתר אכילתו, וכיון שמתנותיו אינם ה"מתירים" המיוחדים שלו משום כך לא ניתן שיתפגל על ידם, שהרי עיקר דין פיגול הוא בזה שמתפגל הדבר הניתר על ידי מתיריו, ואין זה תנאי בעלמא שיהיה דבר שיש לו מתירין, אלא זהו עצם דין פיגול שמתפגל על ידי מתיריו [אמנם דעת רבי שאין האשם מתיר של הלוג כלל, וכל ענינו תלוי במתנותיו בלבד, ומשום כך יש לו להתפגל על ידם].

ומעתה, זהו שסברה הגמרא שלדעת רבנן מאחר ואין הלוג ניתר על ידי מתנותיו בלבד

הבאין עם הזבח שדם הזבח מפגלם אף על פי שיכול להביאם לאחר זמן. **והדר תנא** בסיפא **נפכים הבאין בפני עצמן** בדומה לקטורת ולבונה ומנחת כהנים המפורטים בברייתא שאין להם מתירין ולכך אם הקריב מקצת מהם במחשבת פיגול אינם מתפגלים בזה, ומהם אתה למד **שהוא הדין ללוג הבא בפני עצמו** שאין הוא מתפגל על ידי מתנותיו.

שנינו שמשנה: **הטאת העוף דמה מתיר את בשרה לכהנים**.

ומקשינן: **מנא הני מילי** שחטאת העוף נאכלת [מאחר והיא נבילה שהרי לא נשחטה אלא נמלקה]?¹³

ומתריצין: **דתני לוי**: בענין מתנות כהונה שניתנו לאהרן ובניו נאמר "זה יהיה לך מקדש הקדשים מן האש, כל קרבנם לכל מנחתם ולכל חטאתם ולכל אשמם אשר

וכיון שראינו שלוג שמן הבא בפני עצמו אין בו תורת פיגול לדעת הכל, אף על פי שמתנותיו מתירות אותו, אם כן הוא הדין לרבי, אף על פי שסובר הוא שמתנותיו של לוג השמן מתירות אותו, מכל מקום אין הן מפגלות, כי אין מפגל אלא דם או קומץ את שיריו ומשום שהוקשה מנחה לזבחים.¹³

ומתריצין: **אלא, אמר רבי ירמיה, לעולם** ברייתא שלעיל, רבי מאיר היא, הסובר שעל לוג שמן חייבין משום פיגול, **וסמי מכן**, ומחוק מהסיפא **נפכים**, ואל תגרסם כאן בברייתא, ולא יוקשה לך הסיפא שהיא כרבנן.

אביי אמר: לעולם לא תסמי נסכים מהברייתא, והסבר הברייתא כך הוא: **ותנא**, שנה התנא בברייתא ברישא **לוג הבא עם האשם** שאף על פי שיכול להביאו לאחר עשרה ימים — דם האשם מפגלו לדעת רבי מאיר, וממנו אתה למד **שהוא הדין לנסכים**

כונתו, שדין פיגול לא נאמר אלא במקום שיש מתיר וניתר כגון דם המתיר את הבשר או קומץ המתיר את השיריים שהקומץ המתיר הינו דבר בפני עצמו מהשיריים, ומה שאין כן בלוג שמן שאין כאן דין מיוחד על המתנות המתירות, ולא נתייחד שום חלק מהלוג להיות מתיר אלא הלוג כולו ראוי להיות מתיר, ואף ביציקת השמן על ידו לא נתייחד השמן לזה ויכול להחזירו ללוג וליצוק שוב, ובה לא נאמר דין פיגול שכל ענינו במקום שנתייחד מתיר וניתר.

ובמקדש דוד [ז א ד"ה ונראה דרש"י] למד בדברי רש"י, שסובר שאין פיגול אלא בדם ובמנחה ומשום שהוקשה לזבחים, ולא בלוג שמן שלא הוקש אליהם.

ובראב"ד על הסיפרא כתב טעם אחר בזה,

נראה, שלכתחילה אין לו להביאם בפני עצמם, שהרי העמיד דין זה באופן שלא נודמנו לו הנסכים בעת הבאת הקרבן. אולם התוס' הראש השנה [ל ב] תלו דבר זה בדין שירה שמאחר ונסכים הבאים בפני עצמם ספק הוא בגמרא אם טעונים שירה ולא נפשט ספק זה, משום כך לכתחילה יש לו להביאם עם הזבח. ולכאורה מבואר לפי זה, שבקרבן יחיד שאינו טעון שירה, רשאי לכתחילה להביא הנסכים בפני עצמן.

אמנם, דעת הרמב"ם [מעשה הקרבנות ב יב] "מביא אדם את קרבנו היום ונסכיו אחר עשרה ימים אחד יחיד ואחד צבור", ומשמע שבכולם רשאי לעשות זאת לכתחילה.

13. כן כתב רש"י. ובכתבי הגרי"ז ביאר בזה

ישיבו לי, קדש קדשים לך הוא ולבניך" [במדבר יח]. וכך דרשנו פסוק זה:

"כל קרבנכם לרבות לוג שמן של מצורע שאף הוא נאכל שהרי קרוי קרבן שנאמר בו "והקריב אותו לאשם ואת לוג השמן" הרי שהלוג בככל "והקריב" דהיינו קרבן.

והוצרכנו לרבות את לוג השמן ולא די במה שקרוי קרבן, כי **סלקא דעתך אמינא "מן האש" כתב רחמנא** בענין הנאכלים ומשמע בזה דווקא הנותר מן האישים, והאי לוג שמן לאו מותר מן האש הוא שלא עלה כלל לאישים, קא משמע לן שאף על פי כן ניתן לאכילה לכהנים.

"לכל מנחתם לרבות מנחת העומר ומנחת הקנאות של סוטה! והוצרכנו בהן לריבוי זה, כי **סלקא דעתך אמינא** מאחר ונאמר בפרשת המילואים **"ואכלו אותם אשר כפר בהם"** ואם כן לא יאכל אלא דבר שיש בו כפרה ואילו **מנחת העומר** להתיר את החדש במדינה **אתיא ומנחת קנאות לברר עון קאתיא** ואינן באות לכפרה, קא משמע לן שאף הן נאכלות.

"ולכל חטאתם לרבות חטאת העוף, סלקא דעתך אמינא שלא תאכל, כי מאחר ולא נשחטה אלא נמלקה **נבילה**¹⁴ היא ואסורה באכילה, לפיכך למדנו בזה שנאכלת לכהנים, ומכאן אמרנו ללמוד את דין המשנה שחטאת העוף נאכלת.

"לכל אשמם לרבות אשם נזיר — שאם נטמא הנזיר במת בתוך ימי נזירותו יש לו להביא אשם זה כשטהר מטומאתו, והוא מכשירו להתחיל למנות נזירות טהרה — **ואשם מצורע** שנאכלים, והוצרכנו לריבוי זה כי **סלקא דעתך אמינא** לא באו אלו לכפרה אלא להכשיר קאתו שאשם הנזיר מכשירו להתחיל נזירות טהרה, ואשם מצורע בא להכשירו לאכול בקדשים קא משמע לן שאף הם נאכלים.

ומקשינן: **אשם מצורע בהדיא כתיב ביה** שנאכל, שהרי אמרה בו תורה "כי כחטאת האשם הוא לכהן" ומדוע אם כן הוצרכנו לרבות אותו מדרשת "לכל אשמם"? ואמנם, עיקר דין האשם הוצרך כאן בפרשה לענין כל עשרים וארבע מתנות כהונה שסידר כאן הכתוב [משום מחלוקתו של קרח, כפי שמבואר ברש"י לקמן], אבל מכל מקום תיבת "ולכל" הבאה לרבות מיותרת!?

ומתריצין: אכן, אין צריך ריבוי למצורע, אלא דרשת "לכל אשמם" באה לרבות אשם נזיר שנאכל **כאשם מצורע**.

וממשיכה הגמרא להביא את המשך הברייתא:

"אשר ישיבו" זה גזל הגר, הגזול את חברו ונשבע לו לשקר ואחר כך הודה, משלם קרן וחומש לבעלים, ואם היה הנגזל גר שאין לו יורשים נותנם לכהן. וזהו שנאמר בו בפרשת נשא "ואם אין לאיש גואל להשיב האשם

14. בספר ראש המזבח הקשה, לשיטה הסוברת אין שחיטה לעוף מן התורה מדוע הוצרכנו לריבוי זה, מאחר ואין בעוף איסור נבילה!?

משום שדין פיגול לא נאמר אלא בעבודות המזבח, ולמדנו זאת משלמים, ומתנות הלוג אינן עבודת מזבח.

דין פיגול באימורים של פרים ושעירים הנשרפים.

תניא: רבי אלעזר אומר משום רבי יוסי הגלילי, פיגול בדבר הנעשה בחוץ שהעבודה שחישב בעת עשייתה והאכילה שחישב עליה מעשה חוץ הם הרי זה פיגול, אבל אם פיגול בדבר הנעשה בפנים שהעבודה והאכילה היו מעשה היכל הרי זה לא פיגול.

כיצד?

א. היה עומד בחוץ ואמר, הריני שוחט על מנת להזות מזדמו על מזבח הפנימי או על הפרוכת¹⁷ למחר הרי זה לא פיגול כיון שמחשבה בחוץ בדבר הנעשה בפנים היא ואינה מפגלת.

ב. היה עומד בפנים ההיכל ואמר, הריני מזה על הפרוכת או על מזבח הפנימי על מנת

אליו, האשם המושב לה' לכהן, מלבד איל הכפורים אשר יכפר בו עליו" ודרשנו בזה "האשם זה הקרן, "המושב" זה חומש, שאם היה גר שאין לו גואל נותנם לכהן. ואין להקשות כאן, מאחר וכבר נאמר דין זה בפרשת נשא מדוע הוצרך הכתוב לכופלו כאן? שהרי אף חטאות ואשמות ויתר האמורים בפרשה זו נכתבו כל אחד במקומו, וכאן בא הכתוב וסידר אותן לאהרן מפני מחלוקתו של קרח שערער עליו על הכהונה.¹⁵

"לך הוא ולבניך" שלך יהיה גזל הגר כנכסים של חולין אפילו לקדש בו את האשה שאין בו שום קדושה וממון בעלים הוא. ומה שאמר הכתוב לאחר מכן "בקדש הקדשים תאכלנו" היינו לגבי שאר קדשים האמורים בפרשה, אבל גזל הגר חולין הוא.¹⁶

במשנתנו נחלקו חכמים ורבי שמעון אם יש

וכתב הצאן קדשים, רש"י כאן פירש לפי האמת שאין דין זה מדבר אלא על גזל הגר בלבד, וכפי המסקנא בקדושין שנמנו וגמרו המקדש בחלקו לא קידש. אלא שבסוגיא במנחות מוכח שרבינא שהביא שם את דרשת לוי סובר כרבי יהודה שמקודשת, ולכך פירש שם רש"י כפי סברת רבינא.

17. לכאורה תמוה, מאחר ואין מחשבת פיגול מועילה אלא במחשב על אכילת מזבח, והזאת פרוכת אינה אכילת מזבח!?

וביאר בזה הגרי"ז [מובא במנחת אברהם כו א] על פי דברי הגרי"ח שאמר, דין זה שאפשר לפגל במחשבה על זריקה, אין זה מטעם אכילת מזבח, אלא משום שיש כאן מחשבה על עבודת זריקה, וכיון שהזאת פרוכת עבודת זריקה היא,

ואמנם, מבואר בקרן אורה לקמן [סט ב] ובמקנה [קדושין נז ב] שבכל מליקה נעשה העוף טריפה על ידי שבירת מפרקתו, ואם כן יתכן שצריך דרשה זו בחטאת העוף משום איסור טרפה.

15. וכבר התבאר ברש"י לעיל, שכל אלו הקדשים שנתרכו כאן, לא מעצם היותם שנויים כאן נתרכו, אלא מיתור תיבת "כל" האמורה בכל אחד מהם.

16. כן כתב רש"י. אולם במנחות [עג א] פירש, שדין "שלך הם" נאמר לגבי כל אלו המתנות שנתרכו בפרשה זו, שיכול לקדש בהם, וכפי המבואר בקדושין [נב ב] המקדש בחלקו בקדשי קדשים מקודשת. ולכאורה דבריו סותרים אלו את אלו!?

שחישיב בה ומחשבותיו מחשבת אכילתו על מזבח החיצון והיינו שוחט או מוליך את הדם או זורקו על מנת לאכול את הבשר או לשפוך את שיירי הדם או להקטיר אימוריו חוץ לזמנו, אף פר כהן משיח אינו נעשה פיגול עד שיהו מחשבותיו ומעשיו על המזבח החיצון.

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח אמר רב: הלכה כרבי אלעזר שאמר משום רבי יוסי שצריך שיהיו העבודות והמחשבות דברים הנעשים בחוץ.

אמר על כך רבא בתמיה: הלכתא מ-א למושיחא? וכי בא לקבוע כאן הלכה הצריכה לנו לימות המשיח, שעכשיו לא הוצרכנו לה ואינה נוגעת לנו למעשה?!

אמר ליה אביי: לדבריך שאין לקבוע הלכה לימות המשיח, אלא מעתה כל דיני שחיטת קדשים לא לתני כלל, שהרי הלכתא למושיחא הוא? אלא מדוע שונים אנו אותם, כי דרוש וקבל שכר על עצם הלימוד, אף על פי שאינו נוגע למעשה, ואם כן, הכא נמי

[להקטיר אימורים ו] לשפוך שירים של הדם למחר על מזבח החיצון לא פיגול, כיון שמחשבה בפנים בדבר הנעשה בחוץ היא ואינה מפגלת.

ג. אבל היה עומד בחוץ¹⁸ ואמר, הריני שוחט על מנת לשפוך שירים למחר או להקטיר אימורים למחר שאלו אכילות מזבח החיצון פיגול, כיון שמחשבה בחוץ בדבר הנעשה בחוץ¹⁹ היא.

אמר רבי יהושע בן לוי: מאי קרא המלמדנו דבר זה? בפר כהן משיח נאמר בפסוק "כאשר יורם משורר זבח השלמים והקטירים הכהן על מזבח העולה" [ויקרא ד] וכי מה למדנו לפר כהן משיח בדין הקטרת אימוריו שלא אמור בו והוצרכנו ללומדו משורר זבח השלמים מעתה, הרי אף בפר כהן משיח מפורטים אימוריו שהם חלב וכליות ויותרת הכבד? אלא, מקיש הכתוב פר כהן משיח לשורר זבח השלמים לענין דין פיגול האמור בשלמים ואשר בכל הקדשים נלמד דין זה ממנו, ללמדך, מה שורר זבח השלמים אינו נעשה פיגול עד שיהו מעשיו העבודה

משום כך מועילה בה מחשבת פיגול.

19. דעת התוס' [ד"ה בדבר הנעשה] שלשיטת רבי יוסי אי אפשר לחשב כלל בעת עבודות דם הפנימי, ואפילו אם חישיב על דבר הנעשה בפנים, שהרי הקשו מדברי הגמרא בגיטין שלכאורה מבואר שם שכהן גדול יכול לחשב בעת עבודות הפנימיות, ותירצו שזהו רק לענין לפסול את הזבח, ולא לענין פיגול. ומבואר בזה, שאף אם חישיב בעת עבודת פנים על דבר הנעשה בפנים לא פיגול.

1. הקשה המצפה איתן, לדעה הסוברת מקריבים קרבנות אף על פי שאין בית המקדש,

18. הסתפק השפת אמת באופן שהיה שוחט [קרבן פנים] בפנים ההיכל וחישיב להקטיר אימורים בחוץ האם יהיה פיגול, כי מאחר ושחיטה היא דבר הנעשה בחוץ, אם כן מה בכך שעשאה בפנים, הרי עיקר דין זה נלמד משלמים אשר שחיטתם בפנים כשרה היא, ובודאי אם יעשה כן בשלמים עצמם הרי זה פיגול, ואם כן הוא הדין לקרבן פנים?! ובכתבי הגרי"ז כתב בפשיטות ששחיטת פנים נחשבת עבודת חוץ.